

Τα παλιά εργοστάσια και τα κλεισμένα μεταλλεία είναι στοιχεία του περιβάλλοντος που πρέπει να προστατευθούν. Και δεν είναι η αισθητική και η ιστορική τους αξία οι μόνοι λόγοι για την προστασία τους. Οι χώροι αυτοί είναι πολύτιμοι και για άλλους λόγους.

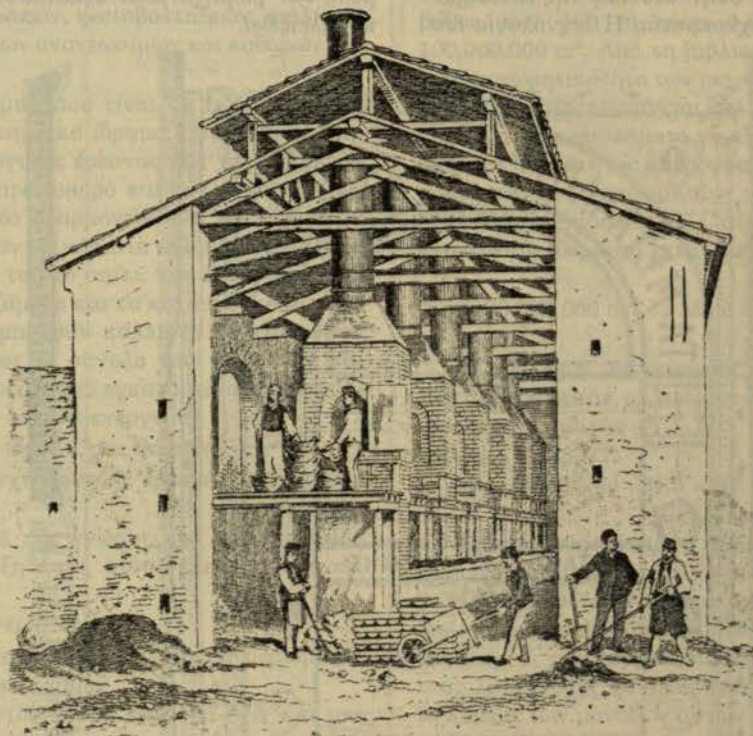
Η επιστημονική πρακτική και οι εφαρμογές της, δεν χωρίζονται από το περιβάλλον τους και την ιστορία του. Η υπόθεση της τεχνολογίας προωθείται πάντα μέσα από μια συνολικότερη κατανόηση του πεδίου εφαρμογής της. Δεν μπορούμε να μιλάμε για σύγχρονη τεχνολογία μακριά απ' ό,τι έχουμε σκεφτεί και πραγματοποιήσει στο παρελθόν. Οι λύσεις που έχουν δοθεί, ή καλύτερα η αποκωδικοποίηση του χώρου των παλαιών βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μπορεί να γίνει αφετηρία για τη λογική μιας διευρυμένης προοπτικής για την ανάπτυξη.

Η σκέψη αυτή τεκμηριώνεται κάθε μέρα, με όλο και περισσότερα στοιχεία στην προσπάθεια να αξιοποιηθούν οι εγκαταστάσεις της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου. Οι παρατηρήσεις, οι μελέτες, οι προτάσεις που συσσωρεύονται πέντε χρόνια τώρα δείχνουν

ότι μπορούμε να δώσουμε νέους λόγους και τρόπους ύπαρξης και λειτουργίας της έρευνας και της επιστημονικής και τεχνολογικής σκέψης εγκαθιστώντας ένα διάλογο ανάμεσα στο Πολυτεχνείο και στον βιομηχανικό χώρο του παρελθόντος.

Στους χώρους αυτούς η ιστορία της τεχνολογίας δεν εκφυλίζεται σε χρονικό ανακαλύψεων και εφαρμογών. Ο επισκέπτης εμπνέεται να κάνει διαδρομές, από ίχνη σε στόχους, από αποτελέσματα σε αιτίες, αναπαράγοντας μια πραγματικότητα που έχει διαγράψει τον κύκλο της, αλλά ταυτόχρονα παρέχει ερεθίσματα και σήματα για μια πραγματικότητα που έρχεται.

Στους ίδιους χώρους είναι αποκρυσταλλωμένες λειτουργίες που η μελέτη τους μπορεί να μεταγγίσει στο κοινωνικό σώμα το ουσιαστικό περιεχόμενο της τεχνικής και της τεχνολογίας. Οι παλιές βιομηχανικές εγκαταστάσεις μπορούν να γίνουν χώρος παιδείας και έδαφος κατάλληλο για την καλλιέργεια του επιστημονικού τρόπου σκέψης. Με την προσέγγιση αυτή διευκολύνεται η προσπάθεια να ενσωματωθεί στην οικονομική και γενικότερη πολιτική της τοπικής αυτοδιοίκησης το

(*) Ο Κ. Παναγόπουλος είναι Καθηγητής στο Τμήμα Μηχανικών Μεταλλείων-Μεταλλουργών και Αντιπρύτανης στο ΕΜΠ

στοιχείο μιας διάχυτης επιστημονικής θεώρησης των προβλημάτων.

Ενδιαφέρει να σημειώσουμε δύο σημαντικές στάσεις απέναντι στα γενικότερα και προσδιοριστικά χαρακτηριστικά της τεχνολογίας. Στάσεις οι οποίες προκύπτουν από τις σχέσεις που τα ίχνη τους είναι αποτυπωμένα στους χώρους των παλαιών βιομηχανικών εγκαταστάσεων.

Η πρώτη αναφέρεται στην παρατήρηση ότι το καινούργιο δεν είναι γραμμική προέκταση του υπάρχοντος ή λογικά κατώτερο του παλιού. Τα άλματα, οι διακλαδώσεις, οι εξελίξεις, οι οπισθοδρομήσεις, οι αμφισβητήσεις είναι χαρακτηριστικές συνιστώσες της πορείας της τεχνολογίας. Έτσι κάθε αξιολόγηση οποιουδήποτε τεχνολογικού συμβάντος δεν μπορεί να γενικεύεται πέρα από τα συγκεκριμένα σχέδια που εξυπηρετεί. Για παράδειγμα ο όρος «υψηλή τεχνολογία», είναι όρος εντυπώσεων που πολλές φορές οδηγεί σε συγχύσεις. Ακριβώς διότι υπονοεί και τον όρο «χαμηλή τεχνολογία». Αλλά έτσι προβάλλονται χαρακτηρισμοί που απαξιώνουν τεχνολογίες που έπαιξαν αποφασιστικό ρόλο στην πορεία του ανθρώπου. Επομένως αυτό το οποίο λέγεται «υψηλή τεχνολογία» δεν μπορεί παρά να είναι στην πραγματικότητα η «σύγχρονη τεχνολογία».

Η δεύτερη και ίσως η πιο σημαντική στάση αναφέρεται στην ουσιαστική παρατήρηση ότι η τεχνολογία δεν είναι μόνον υπολογισμοί. Μέσα από τις παλιές βιομηχανικές εγκαταστάσεις αναδύονται όλες εκείνες οι ιδέες που αντιστέκονται στην ταύτιση της επιστημονικής σκέψης με την τεχνοκρατία. Η τεχνολογία δεν

υπολογίζει μόνο αλλά και διαπερνά ολόκληρη την πραγματικότητα με ένα σύστημα σκέψεων που υπερβαίνει τον εργαλειακό χαρακτήρα που της αποδίδεται.

Η μαθητεία στους παλιούς βιομηχανικούς χώρους επιτρέπει ώστε τα ουσιαστικά χαρακτηριστικά της επιστημονικής και τεχνικής σκέψης, να αφομοιωθούν από ευρύ μέρος του κοινωνικού συνόλου, αποκαθιστώντας το ρόλο της πέρα από τις γνωστές και ευκαιριακές δημοσιογραφικές γενικεύσεις. Η μαθητεία αυτή είναι απαραίτητη και πολύτιμη, αν προσανατολισμός μας είναι ένας αληθινός επιστημονικός και τεχνικός πολιτισμός και όχι ο πολιτισμός της τεχνικής και της τεχνολογίας. Συνοψίζοντας τις παραπάνω παρατηρήσεις, μπορούμε να πούμε ότι οι παλιοί βιομηχανικοί χώροι, που βρίσκονται εκτός παραγωγής, πέρα από τις οποιεσδήποτε ιστορικές ή αισθητικές αξίες τους, μπορούν να συμβάλουν στη διαμόρφωση μιας συλλογικής συνείδησης για το ρόλο της τεχνολογίας.

Ο πολίτης του 21ου αιώνα, οφείλει να είναι σε θέση να επεμβαίνει στις ηθικές, στρατηγικές, οικολογικές και τεχνολογικές επιλογές της εποχής μας. Και η επέμβαση αυτή γίνεται αξιοπιστη και θετική όταν θεμελιώνεται πάνω σε ένα σύστημα συγκεκριμένων γνώσεων. Η εμπειρία του Λαυρίου (και άλλων περιοχών, όπως της Μήλου) δείχνει το σύστημα αυτό, μπορεί να έχει αφηγηρία αλλά και βάση ένα κεντρικό κοινό κορμό δεδομένων και σχέσεων που αναδύονται μέσα από τους χώρους των βιομηχανικών εγκαταστάσεων που έχουν εγκαταλειφθεί.

